

บันทึก

เรื่อง หรือปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐
(ปัญหาการแสดงตัวของเจ้าของของกลาง ตามมาตรา ๑๕๕)

กระทรวงอุตสาหกรรมได้มีหนังสือ ที่ อก ๐๓๐๑/๘๒๖๒ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กระทรวงอุตสาหกรรมได้รับรายงานจาก กรมทรัพยากรธรณีว่า อธิบดีกรมทรัพยากรธรณีได้อาศัยอำนาจตามความในวรรคสามของมาตรา ๑๕๕ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๒๒ ออกประกาศกรมทรัพยากรธรณี เรื่อง ประกาศหาตัวเจ้าของของกลางที่ต้องสงสัยในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ฉบับลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๖ โดยมีความตอนหนึ่งแจ้งตามประกาศว่า “หากผู้ใดเป็นเจ้าของของกลางรายการหนึ่ง รายการใดหรือสองรายการดังกล่าว ให้ไปแสดงตัวพร้อมทั้งหลักฐานแสดงว่าตนเป็นเจ้าของ....ต่อ กรมทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่า ณ สำนักงานทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่าภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศเป็นต้นไป หากไม่มีเจ้าของมาแสดงตัวภายในกำหนดระยะเวลาตามประกาศนี้ ของกลางจะตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมาย” เมื่อครบกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันออกประกาศ แล้ว กรมทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วปารายงานว่าไม่มีผู้ใดมาแสดงตัวเป็นเจ้าของของกลาง ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๕ กรมทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่า ได้รับหนังสือกองกำกับการ ๕ กองตำรวจน้ำ (ภูเก็ต) ที่ มท ๐๖๑๕ (รณ.๕)/๑๘๘๕ ลงวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๖ แจ้งว่า เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ ได้มีนายวิรัช ภิญโญ ผู้รับมอบอำนาจจากนายต้อง แซ่อ่อง มาแสดงตัวกับ พันตำรวจเอกพิศิษฐ์ สำราญทรัพย์ ผู้กำกับกอง ๕ กองตำรวจน้ำ พนักงานสอบสวนในคดี แจ้งว่า นายต้อง แซ่อ่อง เป็นเจ้าของเรือยนต์ตามประกาศขอรับเรือยนต์ของกลางคืน

เนื่องจากตามวรรคสามของมาตรา ๑๕๕ กำหนดให้อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจออกประกาศหาตัวเจ้าของของกลางที่ถูกยึดมาด้วยต้องสงสัยในการกระทำความผิดได้ แต่ไม่ได้กำหนดตัวบุคคลผู้ซึ่งเจ้าของของกลางจะไปแสดงตัวไว้ด้วยไม่ กรณีที่เกิดขึ้นนี้ ผู้แสดงตัวเป็นเจ้าของโดยตัวแทนผู้รับมอบอำนาจ ได้แสดงตัวเป็นเจ้าของเรือประมงของกลางตามประกาศต่อพนักงานสอบสวนในคดีภายในระยะเวลา ๓๐ วันที่กำหนดตามประกาศ แต่หาได้แสดงตัวต่อกรมทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่าตามที่ระบุตัวไว้ในประกาศไม่ ดังนี้ จึงเป็นปัญหาว่า เจ้าของของกลางได้ไปแสดงตัวต่อบุคคลตามความมุ่งหมายของบทบัญญัติในวรรคสามของมาตรา ๑๕๕ แห่งพระราชบัญญัติแรวดังกล่าวแล้วหรือไม่ หรือว่าจะต้องไปแสดงตัวต่อบุคคลและสถานที่ที่อธิบดีกรมทรัพยากรธรณีได้ระบุไว้ในประกาศเท่านั้น

ปัญหาดังกล่าวกรมทรัพยากรธรณียังไม่อาจวินิจฉัยเป็นเด็ดขาดไปทางใดทางหนึ่ง เพราะเป็นการอันจะกระทบกระเทือนส่วนได้เสียระหว่างรัฐกับเอกชน และกระทรวงอุตสาหกรรมเห็นว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันสำคัญ จึงหารือว่า เมื่ออธิบดีกรมทรัพยากรธรณีได้

ใช้อำนาจออกประกาศกรมทรัพยากรธรณี ประกาศหาตัวเจ้าของของกลางที่ต้องสงสัยในการกระทำความผิดตามวรรคสามของมาตรา ๑๕๕ แห่งพระราชบัญญัติแร่ ฯ โดยให้เจ้าของไปแสดงตัวขอรับของกลางคืนจากทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่า การที่ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้ไปแสดงตัวต่อบุคคลตามประกาศ หากแต่ได้ไปแสดงตัวต่อบุคคลอื่นซึ่งได้แก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน และขอรับของกลางตามประกาศคืน จะถือว่าได้มีเจ้าของไปแสดงตัวเป็นเจ้าของของกลางภายในกำหนดตามประกาศ ต้องตามความมุ่งหมายแห่งบทบัญญัติของกฎหมายหรือไม่เพียงใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) ได้พิจารณาข้อหาหรือดังกล่าว ประกอบกับได้ฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (กรมทรัพยากรธรณี) และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมตำรวจ โดยกองกำกับการ ๕ กองตำรวจน้ำ ภูเก็ตแล้ว) เห็นว่า เมื่อพิจารณามาตรา ๑๕๕ วรรคสาม^๑แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๒๒ แล้ว จะเห็นได้ว่า ตามที่มาตรา ๑๕๕ วรรคสาม ให้อำนาจแก่อธิบดีกรมทรัพยากรธรณีประกาศหาตัวเจ้าของของกลางนั้น ความในมาตรานี้ไม่ได้ใช้ถ้อยคำอย่างชัดเจนว่าให้เจ้าของมาแสดงตัวกับผู้ใด ฉะนั้น ปัญหาที่ว่าเมื่อมีประกาศให้เจ้าของของกลางไปแสดงตัวกับทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่า แต่เจ้าของไปแสดงตัวกับพนักงานสอบสวน แล้วพนักงานสอบสวนแจ้งไปยังทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่า จะถือว่าเป็นการแสดงตัวที่ถูกต้องหรือไม่นั้น จึงเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไป และเมื่อพิจารณาถึงมาตรา ๑๓๑^๒ แห่งประมวล

^๑มาตรา ๑๕๕ ในกรณีความผิดตามมาตรา ๑๓๓ ตริ มาตรา ๑๓๕ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๗ มาตรา ๑๔๘ มาตรา ๑๔๘ ทวิ มาตรา ๑๕๒ มาตรา ๑๕๒ ทวิ หรือมาตรา ๑๕๒ ตริ ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนแก่ผู้นำจับ และเงินรางวัลแก่ผู้จับตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ในอัตราร้อยละห้าสิบจากจำนวนเงินสุทธิดำขายของกลางที่ศาลสั่งริบ แต่ในกรณีที่มีได้รับของกลางหรือของกลางไม่อาจจำหน่ายได้ให้หักจ่ายร้อยละห้าสิบจากเงินค่าปรับ ส่วนรายที่ไม่มีผู้นำจับให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละสามสิบ

ในกรณีที่คดีเป็นอันระงับโดยการเปรียบเทียบปรับ ให้อธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบเป็นผู้สั่งจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่ยึดของกลางที่ต้องสงสัยในการกระทำความผิดได้โดยไม่ปรากฏตัวเจ้าของ ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายประกาศหาตัวเจ้าของมีกำหนดสามสิบวัน หากไม่มีเจ้าของมาแสดงตัวภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ของกลางนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และให้อธิบดีสั่งจำหน่ายของกลางนั้นแล้วหักค่าขายจ่ายเป็นเงินสินบนและเงินรางวัลตามวรรคหนึ่ง

การจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลตามวรรคหนึ่ง ให้แบ่งจ่ายแก่ฝ่ายผู้นำจับและฝ่ายผู้จับฝ่ายละเท่า ๆ กัน ถ้าผู้นำจับหรือผู้จับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหลายคน ให้จ่ายเงินสินบนหรือเงินรางวัลแก่บุคคลในฝ่ายนั้นคนละเท่า ๆ กัน

^๒มาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะสามารถทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิด ตลอดจนเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เป็นความผิด ตามข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ปรากฏว่าผู้รับมอบอำนาจจากเจ้าของของกลางได้ไปแสดงตัวกับผู้กำกับการ ๕ กองตำรวจน้ำ ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนในคดีนั้น พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีย่อมมีอำนาจรับการแสดงตัวได้ในฐานะที่ตนเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน ดังนั้น ต่อมาเมื่อพนักงานสอบสวนแจ้งไปยังทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่า ก็ถือว่าได้มีเจ้าของของกลางมาแสดงตัวตามความมุ่งหมายของกฎหมายแล้วด้วย

ปัญหาที่ควรพิจารณามีต่อไปว่า ตามที่ได้มีการแสดงตัวผ่านพนักงานสอบสวนดังข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ กรณีจะเป็นการแสดงตัวตามความมุ่งหมายของบทบัญญัติมาตรา ๑๕๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติแร่ ฯ หรือไม่ เรื่องดังกล่าวนี้เห็นว่า ตามที่กำหนดให้อธิบดีกรมทรัพยากรธรณีประกาศหาตัวเจ้าของนั้น ก็เนื่องจากก่อนที่จะนำของกลางออกจำหน่ายเพื่อหักค่าขายเป็นเงินสินบนและเงินรางวัล กฎหมายบังคับไว้ว่า อธิบดีจะต้องได้ทราบเสียก่อนว่าของกลางที่พบในการกระทำความผิดนั้น มีผู้ใดเป็นเจ้าของหรือไม่ ทั้งนี้ ก็เพื่อมุ่งหมายให้รู้ตัวผู้เป็นเจ้าของเสียก่อนที่จะนำของกลางออกจำหน่าย และหากไม่มีผู้ใดมาแสดงตัวเป็นเจ้าของภายในเวลาที่กำหนดไว้แล้ว อธิบดีจึงอาจจำหน่ายและหักเป็นเงินสินบนและเงินรางวัลให้แก่ผู้นำจับและผู้จับต่อไปได้ ฉะนั้น ไม่ว่าเจ้าของของกลางหรือผู้รับมอบอำนาจ จะไปแสดงตัวกับทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่าโดยตรงก็ดี หรือไปแสดงตัวกับพนักงานสอบสวนในคดีแล้วพนักงานสอบสวนแจ้งไปยังทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่าก็ดี โดยการแสดงตัวกระทำภายในระยะเวลาตามที่ประกาศกำหนด เมื่อทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่าได้รับทราบถึงตัวผู้เป็นเจ้าของแล้ว การแสดงตัวทั้งสองกรณีนี้ก็เป็นการแสดงตัวตามความมุ่งหมายของมาตรา ๑๕๕ วรรคสาม แล้ว

อย่างไรก็ดี ปัญหาเรื่องการแสดงตัวกับบุคคลอื่นที่มีใช้บุคคลตามที่ระบุไว้ในประกาศ คือ ทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่านั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ ๓) มีข้อสังเกตว่า หากต้องการให้เจ้าของของกลางไปแสดงตัวกับทรัพยากรธรณีประจำท้องที่โดยเจาะจงแล้ว ก็ควรต้องแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา ๑๕๕ วรรคสาม ให้ชัดเจนว่าให้เจ้าของของกลางไปแสดงตัวกับผู้ใด ซึ่งในทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๑๑๙ วรรคแรก^๓ ที่บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏ

^๓มาตรา ๑๑๙ เมื่อปรากฏว่าลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินแก่ลูกหนี้ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์เร่งความเป็นหนังสือไปยังบุคคลนั้นให้ชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินตามจำนวนที่ได้แจ้งไปและให้แจ้งไปด้วยว่า ถ้าจะปฏิเสธ ให้แสดงเหตุผลประกอบข้อปฏิเสธเป็นหนังสือมายังเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสิบสี่วันนับแต่วันได้รับแจ้งความ มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นหนังสือของลูกหนี้อยู่ตามจำนวนที่แจ้งไปเป็นการเด็ดขาด

ถ้าบุคคลที่ได้รับแจ้งความนั้นปฏิเสธหน้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาตามวรรคก่อน ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สอบสวน เมื่อเห็นว่าบุคคลนั้นไม่ได้เป็นหนี้ ให้จำหน่ายชื่อจากบัญชีลูกหนี้ และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบ ถ้าเห็นว่าบุคคลนั้นเป็นหนี้เท่าใด ให้แจ้งจำนวนเป็นหนังสือยืนยันไปยังบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบ และให้แจ้งไปด้วยว่าถ้าจะคัดค้านประการใด ให้ร้องคัดค้านต่อศาลภายในกำหนดเวลา

ว่าลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินแก่ลูกหนี้ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แจ้งความเป็นหนังสือไปยังบุคคลนั้นให้ชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินตามจำนวนที่ได้แจ้งไป และให้แจ้งไปด้วยว่าถ้าปฏิเสธ ให้แสดงเหตุผลประกอบข้อปฏิเสธเป็นหนังสือมายังเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้รับความแจ้งนั้นจะถือว่าเป็นหนี้กองทรัพย์สินของลูกหนี้อยู่ตามจำนวนที่แจ้งไปเป็นการเด็ดขาด”^๔ ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการตีความต่อไป

อนึ่ง ข้อเท็จจริงในการหาหรือเรื่องนี้ หลังจากที่กรมทรัพยากรธรณีหาหรือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว ได้รับความเพิ่มเติมต่อมาว่า ผู้รับมอบอำนาจจากเจ้าของของกลางได้ขอถอนคำร้องขอรับคืนของกลาง พนักงานสอบสวนจึงได้สรุปสำนวนเสนอพนักงานอัยการงดการสอบสวน ซึ่งพนักงานอัยการประจำศาลจังหวัดตะกั่วป่าได้พิจารณาแล้ว สั่งงดการสอบสวน ฉะนั้น กรมทรัพยากรธรณีจึงอาจดำเนินการตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติแร่ ฯ เพื่อให้มีการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลต่อไปได้

(ลงชื่อ) ออมร จันทรสมบูรณ์

(นายอมร จันทรสมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิบสี่วันนับแต่วันได้รับความยืนยัน

ถ้าบุคคลที่ได้รับแจ้งความยืนยันนั้นคัดค้านต่อศาลโดยทำเป็นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคก่อน ให้ศาลพิจารณา ถ้าพอใจว่าเป็นหนี้ ให้มีคำบังคับให้บุคคลนั้นชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ถ้าเห็นว่าไม่ได้เป็นหนี้ ให้มีคำสั่งให้จำหน่ายจากบัญชีลูกหนี้

ถ้าบุคคลที่ได้รับแจ้งความจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มิได้ปฏิเสธต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือมิได้ร้องคัดค้านต่อศาลตามกำหนดเวลาที่กล่าวข้างต้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจมีคำขอต่อศาลให้บังคับให้บุคคลนั้นชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร

ถ้าบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามคำบังคับของศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจมีคำขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเสมือนหนึ่งว่าบุคคลนั้นเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

ในกรณีที่ผู้ถูกทวงหนี้ร้องคัดค้านต่อศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจมีคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลให้สั่งยึด หรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งในเรื่องนั้นก็ได้

“คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๗๘/๒๕๐๘ (ประชุมใหญ่) วินิจฉัยว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้มีหนังสือไปถึงผู้ร้องให้ชำระหนี้หรือชี้แจงข้อปฏิเสธเป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายใน ๑๔ วัน ผู้ร้องเข้าใจผิดว่ากองบังคับคดีล้มละลายเป็นส่วนราชการของศาลแพ่ง จึงมีหนังสือปฏิเสธหนังสือไปถึงอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง ดังนั้น ถือว่าผู้ร้องมิได้แจ้งการปฏิเสธเป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๑๑๙ วรรคแรก เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ร้องขอให้ศาลสั่งบังคับผู้ร้องชำระหนี้ศาลก็ต้องสั่งบังคับให้ผู้ร้องชำระหนี้ ผู้ร้องจะขอให้ศาลสั่งเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ข้อที่ผู้ร้องกล่าวถึงความเข้าใจผิด จึงได้มีหนังสือไปถึงอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งนั้น ศาลก็ไม่มีอำนาจที่จะสั่งเป็นอย่างอื่นให้เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มิถุนายน ๒๕๒๗